

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Het stemmeloze schaap

Als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, also deed Hij Zijn mond niet open

Jesaja 53:7b

De lijdende Borg wordt hier vergeleken met een schaap dat geschoren wordt, en dat zich zwijgend laat scheren. Zonder de mond open te doen. Ook in het voorafgaande vers werd al het beeld van het schaap gebruikt. Maar daar wordt het toegepast op de schuldige zondaren aan wie de arm des Heeren is geopenbaard, die door Gods genademacht werden overwonnen en ingewonnen. Zij zijn het die in vers 6 vol schaamte belijden: wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg. En die weg, die wij verkozen, was de weg van God af en daarom de weg des doods. Maar, o wonder: nu heeft de Heere onzer aller ongerechtigheid doen neerkomen op de Man van smarten. Nu moest Hij die doodsweg aflopen tot het einde toe. En Hij heeft het gedaan. En Hij heeft het zo vrijwillig en gewillig gedaan. Hij heeft Zijn leven afgelegd voor Zijn schapen, die het leven verbeurd en de dood zich waardig gemaakt hadden. Om de overtreding van Zijn volk is de plaag op Hem geweest. En het behaagde de Heere om Hem te verbrijzelen. De plaag op Hem! Gods vloek op Zijn eigen Zoon. O, wanneer we in het geloof het lijden van de Zaligmaker recht mogen betrachten, wat rest ons dan anders dan met een verslagen hart neer te knielen in verwondering, in aanbidding: gezegende Man van smarten!

Wat is Gods kerk toch duur gekocht! Wat moet er toch een liefde wonen in het hart van God om zo te willen handelen met Zijn eigen, eniggeboren Zoon. "Hierin is de liefde, de absolute

liefde; niet dat wij God liefhadden, maar dat Hij ons heeft liefgehad en Zijn Zoon gezonden heeft tot een verzoening voor onze zonden.

Wat moet er toch een liefde wonen in het hart van de Heere Jezus, om die doodsweg te willen gaan, om Zich onder de vloek van God te willen begeven, hoewel Hij nooit zonde gekend noch gedaan heeft.

En nog eens: hoe gewillig en vrijwillig heeft Hij Zich aan dit onzegbaar lijden onderworpen. In onze vorige meditatie hebben we met name de nadruk gelegd op de woorden: als een lam werd Hij ter slachting geleid! Als een lam!

En dan vervolgt de tekst: als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, also deed Hij Zijn mond niet open!

Jezus was als een schaap voor Zijn scheerders. Ze hebben Hem van alles beroofd. Van Zijn eer en van Zijn Naam. Hij werd geboeid als een misdadiger. Geslagen, bespuwd, bespot. Voor het Sanhedrin, voor Pilatus, voor Herodus. Op één lijn gesteld met Bar-Abbas, de misdadiger. Hij moest Zijn eigen kruis dragen, waaronder Hij dreigde te bezwijken. Aan het kruis werd Hij van Zijn klederen ontdaan, die de soldaten onder zich verdeelden, terwijl ze dobbelden om Zijn mantel. En toch, onder dit alles: Hij deed Zijn mond niet open! Geen woord van verzet, van kwaadheid kwam over Zijn lippen. Integendeel! De ijver voor Gods huis, voor Gods zaak, voor Zijn uitverkoren bruidskerk heeft Hem verslonden. Hij was almaar bezig met Zijn verzoenend Borgwerk. En Hij ging geheel in Zijn werk op. O ja, het werk was zwaar. De volle last van de toorn van God tegen de zonde heeft zich over Hem ontladen. Job klaagde eens dat zijn lijden niet kon worden

opgewogen. Maar meer dan Job is hier.

Als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, also deed Hij Zijn mond niet open. Nee, het schaap dat daar ligt onder de handen van de scheerders, denkt niet meer aan de grazige weiden en de zeer stille wateren. Maar toch: om de vreugde, die Hem was voorgesteld, heeft Hij het kruis verdragen en de schande veracht. Men zegt dat bij grote hitte de schapen de scheerders opzochten om geschoren te mogen worden. Van Jezus is dit waar: Staat op en laat ons van hier gaan; hij die Mij verraadt is nabij!

Hoe zullen wij nu de toepassing maken? Want we gevoelen toch wel dat het niet genoeg is het lijden en sterven van de Christus met verwondering te beschouwen. We zullen toch door het geloof aan Hem verbonden en met Hem verenigd moeten zijn of worden. Een doem- en doodschuldige zondaar kan hier terecht. Door de Heilige Geest overreed zich met de volle zonden en schuldenlast zich op het Lam laten zinken. En nu wordt het mes bereid voor het Lam, opdat de schuldige zal leven: Ik voor u, daar gij anders de eeuwige dood zoudt moeten sterven.

Misschien leeft u onder de druk van uw zonden, maar toch wilt u de zonden in uw hart nog vasthouden, er innerlijk niet van scheiden. Hoe nodig is toch de liefde Gods in het hart, zodat wij de Heere gaan liefkrijgen in al Zijn deugden en de zonde gaan haten en vlieden. En daarom ook: de schuld als schuld kennen en belijden, het dood-vonnis als verdiend aanvaarden, eigen leven verliezen om Christus te gewinnen.

Tenslotte ook dit nog: een dienst-knecht is niet meerder dan zijn heer. Jezus heeft het gezegd: zij hebben Mij gehaat, ze zullen ook u haten. Jezus werd als een schaap door Zijn scheerders geschoren. Van alles beroofd.

Nu zullen ook de Zijnen niet aan de scheerders ontkomen. Ze zullen iets

ervaren van de smaad van Christus; soms worden ze door de scheerders beroofd van hun goede naam. En denk ook aan de kastijdingen waarmee de Heere hen bezoekt. Maar Hij doet het tot hun nut.

De Heere Jezus deed Zijn mond niet open voor het aangezicht Zijner scheerders. Wel, het is het beste maar dat ook Zijn schapen goed stil liggen, als zij geschoren worden: geduldig in de verdrukking! Stil blijven liggen dan is de kans op verwonding het kleinst. Bovendien: scheren is ook nuttig voor het schaap zelf: het wordt daardoor afgeholpen van zoveel vuile wol. Het is goed voor mij, verdrukt te zijn geweest!

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

In de afgelopen weken ontvingen we aan giften voor ons blad f 1.005,50 en voor de school in Dundas f 700,-. Dit laatste bedrag was van de commissie Winterlezingen uit Urk. Twee nieuwe abonnees konden worden ingeboekt. Hartelijk dank voor de ontvangen giften en voor de opgaven van de nieuwe

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter, Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Voordijk 247, 2992 AL Barendrecht, telefoon 01806 - 13069.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720-74202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

abonnees. We blijven uitzien naar de betalingen van de resterende nog te betalen abonnementsgelden.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn. Telefoon: 01720-74202. Postbank: 704350.

Van de redactie

Ontmoetingsdag Sliedrecht

D.V. zaterdag 22 april. Sprekers:

's morgens ds. H.C. v.d. Ent en ds. M. Vlietstra, 's middags ds. K. Visser, ds. L.W. v.d. Meij en ds. M.C. Tanis.

Artikelen

Ds. v.d. Ham begint in dit nummer van

ons blad te schrijven over ds. J.A. Riekel, ds. P. den Butter schrijft een actueel artikel naar aanleiding van de installatie van de Commissie Gelijke behandeling, ds. D. Slagboom zet zijn serie over de Nederlandse Geloofsbelijdenis voort en ds. H.C. van der Ent schrijft voor de jeugd (en voor ouderen).

Kerkelijk jaar

Goede Vrijdag en de beide Paasdagen liggen weer voor ons. De Heere geve het lijden van Zijn Zoon op de rechte wijze te betrachten en doe delen in de kracht van de opstanding van Christus voor het eerst of almeer tot eer van Zijn Naam.

AvH.

Nederlandse Geloofsbelijdenis (70)

Door God verordend

We leven in een tijd, dat het respect voor de Overheid ver gedaald is. Er is sinds lang in dit opzicht een proces van vervreemding. Het komt openbaar in een dalende interesse voor het Overheidsbeleid. De laatste verkiezingen hebben dit nog weer eens duidelijk laten zien. Men heeft kritiek op het beleid, zodra eigen belangen worden bedreigd. Men uit dit soms door voor één keer op een partij te stemmen, waarvan men denkt: die zal het voor onze zaak opnemen, maar niet zelden laat het helemaal koud. Niet ten onrechte wordt er zo al meer van een kille en onverschillige houding tegenover de Overheid geschreven.

Van de kant van de overheidsinstanties wordt er van alles gedaan om de vervreemding weg te nemen. Er worden inspraaksamenkomsten belegd, brochures uitgegeven om het volk nader te betrekken bij het overheidsgebeuren. Het gaat niet of nauwelijks.

Het moet ons niet voorbijgaan! Eén van de oorzaken zal ongetwijfeld zijn, dat de Overheid niet meer voldoet aan het verwachtingspatroon van de burgers. Langere tijd heeft de Overheid zich opgesteld als een grote supermarkt, waar men van alles kan krijgen. Het is ons bekend. De jaren na de laatste wereldoorlog brachten al spoedig meer welvaart. Het ging gepaard met steeds hogere eisen op materieel gebied. De hang naar "brood en spelen" kwam steeds meer uit en dat ten koste van hogere belangen. De sociale verzorgingsstaat werd werkelijkheid. Men kon zich in allerlei noden beroepen op de Overheid. De subsidiekraan

stond wijd open. De Overheid zorgde voor ruimere mogelijkheden. En wat nu? Nu het niet meer zo gaat, krijgt de Overheid de last naar zich toe.

Het is niet te ontkennen, dat hier ongetwijfeld een oorzaak ligt van de huidige vervreemding. Toch.. moeten we het niet dieper zoeken? De eigenlijke oorzaak ligt in een andere vervreemding nl. van God en Zijn Woord. De Bijbelse notities van wat de Overheid is en hoe deze erkend moet worden zijn voor het overgrote deel van ons volk vreemd geworden. We moeten er helaas bij zeggen: die nog wél weten van wat Gods Woord ten aanzien van de Overheid zegt, gaan er in de praktijk vaak ook aan voorbij.

Hoe nodig is het daarom te luisteren naar de goede belijdenis van artikel 36. Zo kunnen we die wel noemen als het over de Overheid gaat. Hier klinken de klanken door, die in de tijd der reformatie vanuit Gods Woord weer opnieuw zijn gaan leven. We blijven voor ditmaal bij de eerste zin: "Wij geloven, dat onze goede God, uit oorzaak van de verdorvenheid van het menselijk geslacht, Koningen, Prinsen en Overheden verordend heeft; willende, dat de wereld geregeerd wordt door wetten en politien, opdat de ongebondenheid der mensen bedwongen worde, en het alles met goede ordinantie onder de mensen toega".

Tegen de Wederdopers

Aandacht voor de Wederdopers is aan het begin van artikel 36 niet overbodig. Het is waar, dat onze belijdenis zelf pas aan het eind van dit gedeelte over hen spreekt. We lezen daar: "En

hierin verwerpen wij de Wederdopers en andere oproerige mensen..., die de Overheden en Magistraten en de Justitie omstoten willen..." Niettemin moeten we bedenken dat hun gedachten en praktijken een krachtige aansporing geweest zijn om het goede geluid van Gods Woord te laten horen over de Overheden. We kunnen zonder meer zeggen, dat de reformatoren en in de lijn van hen onze belijdenis niet het minst daardoor bewogen zijn om het zo te vertolken als het gebeurd is, al aan het begin.

We kennen deze beweging van de belijdenis rond de Doop. Zij verwierpen de doop van de kleine kinderen. Nu moeten we zien, dat ze ook geen goede gedachten hadden van de aardse Overheid. Dit hing samen met hun voorstelling van de tegenstelling "tussen natuur en genade", in plaats van die "tussen zonde en genade". In feite was de Overheid voor hen eigenlijk een uiting van de in zichzelf verdorven natuur. Daar mocht een waar christen niet mee te doen hebben. Zo wilden ze het gezag van de burgerlijke regering niet erkennen; zij weigerden de eed, die de Overheid vorderde; het was zonde een overheidsambt te bekleden. Zij weigerden belasting te betalen en wilden niet in het leger dienen.

Niet gelijk was deze beweging revolutionair gezind. In een bepaalde periode kwam die gezindheid - door bijv. het optreden van de Nederlander Jan Matthijs - wél uit. Het werd een opstandige aktie tegen de bestaande overheden. Uit de geschiedenis weten we van de opstand in Amsterdam en vooral in Munster, waar Jan Matthijs profeteerde dat die stad als de zetel verkoren was van het Nieuwe Jeruzalem. Ontzettend waren de excessen. Het kwam uit wat het betekende in opstand te komen tegen de overheden. Het werd een bloedbad tot ontzuivering van de vele aanhangers. Juist die gedachten en vooral de gebeurtenissen waren aanleiding om openlijk te belijden, hoe Gods Woord spreekt van de aardse Overheid. Als iemand ervan geweten heeft, hoe het was en hoe de Rooms en probeerden om de reformatie op één hoop te gooien met de wederdopers, dan was het Guido de Brès. Hij schreef een uitgebreid werk over de wederdopers, waarin hij de gedachte van een Overheid, die tot de bedeling van het Oude Testament hoorde en voor de N.T.gemeente der heiligen niet meer nodig was, met kracht bestreed. We mogen er dankbaar voor zijn dat de

Heere hem licht gegeven heeft om die dwaling te onderscheiden en daartegenover Gods Woord te laten spreken!

Ordering Gods

Het allesbeheersende in artikel 36 is de belijdenis: onze goede God heeft de Overheid verordend. Zo spreekt hier de belijdenis dat de Overheid niet uit de mens is opgekomen maar uit de soevereine God. In God ligt de oorsprong van alle gezag. Hij oefent het uit naar Zijn welbehagen door die organen, die Hij daar Zelf toe geroepen heeft. God regeert deze wereld door hen, die Hij in Zijn voorzienigheid over ons gesteld heeft. Zo heeft God Overheden verordend.

Hier is aansluiting zowel in de zaak als in de bewoording bij de Heilige Schrift. We noemen hier maar twee Schriftgedeelten nl. Romeinen 13:1 en 1 Petrus 2:13.

"Alle ziel zij de machten over haar gesteld onderworpen; daar is geen macht, dan van God en de machten, die daar zijn, die zijn van God verordend; alzo dat die zich tegen de macht stelt, de ordinantie Gods wederstaat..." (Romeinen 13:1,2).

"Zijt dan alle menselijke ordening onderdanig om des Heeren wil..." (1 Petrus 2:13).

We maken er enkele opmerkingen bij. Allereerst: het is opmerkelijk dat deze schriftgedeelten de belijdenis van de Overheid als instelling Gods vertolken in een tijd, dat de kinderen Gods zozeer van de Overheden te lijden hebben in vervolgingen tot de marteldood toe! Het was de tijd dat Romeinse keizers als Nero aan de regering waren. In het algemeen moet gezegd worden dat veel overheidspersonen een grote tegenkanting hadden tegen de christenen, hoewel we én uit Gods Woord én uit de kerkgeschiedenis ook weten van uitzonderingen. Het zou dus niet ondenkbaar zijn dat er bij de christenen geen achtung voor de overheden zou zijn. Toch.. de apostelen vermanen tot erkenning en gehoorzaamheid. Uiteraard niet zonder grens.

Dan: in Romeinen 13 wordt duidelijk gesproken over een "gevestigde" orde. Het "geordineerd" wijst op iets, dat reeds tot stand is gekomen. Het gaat hier niet om de "voorstelling van woeling, strijd om macht, revolutionaire worsteling".

Tenslotte: de woorden "menselijke ordening" in 1 Petrus 2:13 moeten niet tot verkeerde gedachten leiden. Dit betekent niet dat de Overheid in oorsprong als menselijk gezien moet wor-

den. Zij wijzen veel meer op een ordening, die onder de mensen gegeven is en waaraan de mensen zich moeten onderwerpen. Zo moeten we er ook niet aan voorbijgaan, dat hier juist op volgt "om des Heeren wil". De Heere heeft de Overheid gewild, ook tot eer van Zijn Naam.

Zo staat hier de positieve waardering van de Overheid voorop. Daarbij moeten we niet allereerst denken aan de overheidspersonen, hoe belangrijk of het ook moge zijn dat ze goed regeren. Het eerste is en blijft: Góds instelling. Onze belijdenis ziet de voortreffelijkheid van de Overheden in dat licht. We kunnen ervan lezen in Calvijns commentaar op Psalm 72:1: "Aangezien nu orde en regel in de burgerlijke staat een zo voortreffelijke zaak is, is het niet te verwonderen, dat God er als de Auteur van erkend wil worden en Zich de lof van toegekend wil zien".

We kunnen wel zeggen: dat doet dan ook artikel 36 aan het begin!

Uit oorzaak van de verdorvenheid

Onze belijdenis geeft geen theoretische beschouwingen over de Overheid. Zo wordt de werkelijkheid, zoals dus de Overheid door ons gezien wordt, voorgesteld: er wordt gesproken van Koningen én van Prinsen bijvoorbeeld. Dat geldt ook als hier beleiden wordt dat deze door God verordend is "uit oorzaak van de verdorvenheid van het menselijk geslacht".

Sommigen merken hier op: het is mogelijk aan een overheid te denken buiten de zonde om. Zij wijzen op de wereld der engelen, waarbinnen toch ook een soort "overheden" zijn. Er zouden dan ook in een ongevallen staat net zo goed figuren geweest kunnen zijn, die leiding hadden gegeven. Voor mij is dat laatste een speculatie, die vreemd is aan de werkelijkheid in artikel 36. Gods Woord spreekt niet over een overheid in het paradijs wel bijv. over het huwelijk. Het gaat trouwens bij de Overheid om het gezag met een dringend karakter en niet alleen een leidend karakter. Gezag met een dwingend karakter is gevolg van de zonde. Zo is er ook de aansluiting aan wat hier als het doel van de Overheid genoemd wordt: om de ongebondenheid van de mensen te bedwingen en de goede orde in deze wereld. Zou de zonde nu in deze wereld gekomen zijn dan was er geen ongebondenheid. We klagen vandaag terecht over de bandeloosheid in het loslaten van normen en wetten. Stel echter eens: er zou geen overheid zijn,

geen macht over de mens gesteld! Alles zou dan overgegeven worden aan een ontzettende verwarring. "Het zou beter zijn dat we in de wouden onder de wolven zouden zijn en met de beesten dan dat de mensen samen waren en alles hun geoorloofd was, want er zijn geen beesten zo razend als onze begeerten" (Calvijn).

De Heere heeft die verwarring niet gewild. Hij heeft de ongebondenheid voorzien en overheden verordend om

die tegen te gaan en orde te geven in deze wereld.

In het boek Richteren lezen we meer dan éénmaal: "In diezelfde dagen was er geen koning in Israël; een iegelijk deed wat recht was in zijn ogen". Het ontbreken van centraal gezag gaf grote ongebondenheid. Moeten we dan niet Gods goedheid erkennen dat Hij in deze bedeling een burgerlijke Overheid geschonken heeft?

D. Slagboom.

De les van een installatie

"Hoewel het verbod op discriminatie wegens godsdienst of levensovertuiging tot onze oudste grondrechten behoort, worden we hier bijvoorbeeld geconfronteerd met nieuwe aspecten. Dit heeft te maken met veranderende verhoudingen binnen geloofsgemeenschappen waarbij binnen eigen kring verschillend over de betekenis van gelijkheid gedacht kan worden".

Deze woorden sprak prof. mr. J.E. Goldschmidt als voorzitter van de Commissie Gelijke Behandeling bij de officiële installatie van deze commissie op de eerste lentedag, 21 maart j.l.

Sfeer bij installatie

Het gaat mij in dit artikel niet zozeer om de installatie van deze commissie op zich, al zou daar best ook het een en ander over te schrijven zijn. Laat ik daarover echter kort zijn. Allerlei instanties, waaronder kerken waren voor deze plechtigheid uitgenodigd. Maar het laat zich verstaan dat vooral ook allerlei belangenorganisaties aanwezig waren, zoals feministische clubs en organisaties van homoseksuelen e.d.

Dat was ook duidelijk te merken. Het gedrag van sommigen liet aan duidelijkheid niets te wensen over. Deze groepen zijn in maatschappelijk opzicht algemeen erkend; ze kunnen nu ook openlijk en zelfs op een agressieve manier hun levensstijl propagieren. Kennelijk was de installatie van de Commissie Gelijke Behandeling voor hen iets om te "vieren", een feestelijke gebeurtenis. Zoals natuurlijk ook het tot-stand-komen van de Algemene Wet Gelijke Behandeling, waar de installatie van deze commissie uit voortvloeit, ook al een feestelijke gebeurtenis was.

En wat mijzelf betreft, het aanwezig zijn op een dergelijke bijeenkomst confronteerde mij wel weer heel duidelijk met de richting waarin ons volk

zich aan het ontwikkelen is. Een richting die ons hoe langer hoe verder van Gods ordinantiën afvoert en die daarom voor bijbel-gelovige christenen hoe langer hoe minder ruimte open laat. Maar we kunnen nauwelijks anders verwachten als we letten op de grote afval, die alom om ons heen te ontdekken valt.

Veranderende verhoudingen

Waar het me in dit artikel echter om gaat is om de in de boven geciteerde woorden van de voorzitter van de commissie opgesloten constatering. Binnen geloofsgemeenschappen veranderen de verhoudingen en binnen eigen kring wordt verschillend over de betekenis van gelijkheid gedacht. U begrijpt dat dit een zeer beleefde manier van zeggen is.

Laat ik het woord "geloofsgemeenschappen" toespitsen op de kerken en de conclusie is duidelijk: de voorzitter van de commissie heeft willen aangeven dat binnen de kerken het een en ander op drift geraakt is. Daar wordt op vele punten niet meer zo gedacht als vroeger. Daar worden zaken, die vroeger algemeen aanvaard waren niet meer algemeen aanvaard en overtuigingen, die vroeger golden, worden nu ingeruild voor andere.

Natuurlijk heeft prof. Goldschmidt gelijk. Zij kreeg nota bene in dezelfde week waarin zij deze woorden sprak, het gelijk van haar woorden gepresenteerd door een besluit van de synode van de Nederlandse Hervormde Kerk, waarbij het onjuist werd verklaard om praktiserende homofiele gemeenteleden van deelname aan het Avondmaal te weren. En dat is niet het enige bewijs van de "veranderende verhoudingen binnen geloofsgemeenschappen". Trouwens, als het gaat om veranderende verhoudingen binnen geloofsgemeenschappen dan behoeven we niet uitsluitend naar één kerk-

verband te kijken; ook andere kerkverbanden komen dan binnen de horizon. Waar de voorzitter van de commissie en anderen met haar zich dus op kunnen beroepen is eenvoudig dit: De kerk is aan het veranderen in haar denken over bepaalde vrijheden en over bepaalde gedragsvormen en over bepaalde samenlevingsvormen. Maar met dit als uitgangspunt mag die veranderende wijze van denken toch zeker ook wel in allerlei maatschappelijke verbanden doorgezet worden. De kerk geeft daarmee de overheid en de rechter en deze commissie materiaal in handen om straks bijbelgetrouwe christenen nog verder naar de rand van de samenleving te dringen.

Ontrouw van de kerken

Een spreekwoord zegt dat het bederf van het beste het slechtste is. Is dat niet zo? Als de kerk de bijbelse normen gaat loslaten en gaat denken zoals er in de wereld gedacht wordt, wat kunnen we dan verwachten? En dat is volop aan de gang. Niet de normen van Gods onfeilbaar Woord zijn geldig, maar wat de mens wil en wat de mens als goed beschouwt. De afgoderij van de menselijke autonomie wordt allerwege bedreven en de kerk wil wel als priester bij het altaar van die valse godsdienst fungeren. Maar als de autonome mens centraal komt te staan, dan worden natuurlijk ook de zogenaamde rechten van die mens sterk benadrukt. De mens heeft immers rechten....

Dat God ook rechten heeft en dat Hij de eerste is om rechten te laten gelden en dat Hij die rechten heeft vastgelegd in Zijn heilige en onveranderlijke inzettingen, telt niet meer mee. Want de kerk is bezig haar gehoorzaamheid aan God kwijt te raken. De kerk gaat ook hoe langer hoe meer autonoom handelen.

Nee, denk nu niet dat dit alleen te maken heeft met een besluit ten aanzien van homofiele gemeenteleden. Die veranderende verhoudingen waar prof. Goldschmidt over sprak zijn er ook als binnen de kerken anders gedacht gaat worden over ongehuwd samenwonen, over het openstellen van de ambten voor de vrouw, en over nog weer andere zaken. Bij dit alles is het toch de vraag wat Gods Woord erover zegt? Welnu, het lijkt zo te zijn dat Gods Woord daar nu iets anders over zegt dan vroeger. Of dat we het vandaag anders moeten verstaan dan het vroeger verstaan is. Waarheid kan vandaag immers een andere waarheid zijn dan vroeger en de norm van vroeger is

niet per se de norm van vandaag. "Veranderende verhoudingen" - inderdaad.

Maar wat vroeger een meter was is vandaag nog een meter en wat vroeger een kilo was is vandaag nog een kilo, of niet? Die normen veranderen kennelijk niet. Andere normen wel? Op wiens gezag trouwens? Op gezag van de mens die zelf wil uitmaken wat goed is.

Zo draagt met name de kerk er aan bij, dat de hele samenleving aan het veranderen is. Ja, de kerk legt materiaal op tafel, waarvan het gevolg straks zal zijn dat het voor hen die nog onverkort aan Gods Woord willen vasthouden hoe langer hoe moeilijker gaat worden in ons land.

Een zoutend zout zijn en een lichtend licht zijn - dat is de functie van de kerk. Als we vandaag wel eens spreken over functieverlies, dan is het duidelijk dat de kerk daar ook aan lijdt. Een kerk verliest haar functie namelijk naarmate zij het zicht op het onfeilbare Woord verliest. Maar als een kerk haar functie verliest, wat is het nut van zo'n kerk dan nog? Zout dat smakeloos geworden is, dient volgens de Heere

Jezus nergens anders toe dan om buiten geworpen en van de mensen vertreden te worden. Het oordeel begint inderdaad bij het huis Gods....

Laten de kerken - ik bedoel heel nadrukkelijk ook onze kerken - toch alert zijn en de wacht betrekken bij Gods heilzame geboden. Laten we die geboden toch niet gaan uitleggen naar eigen voorkeur. Dat leidt immers tot willekeur. Teveel is er al losgewrikt en daardoor onzeker geworden. De Overheid mag toch wel weten, dat er nog dingen zijn die onder ons volkomen zekerheid hebben! Nog altijd geldt: Tot de wet en tot de getuigenis! In de Commissie Gelijke Behandeling zit ook een enkele reformatorische christen. Bijna zou ik gezegd hebben, dat die enkeling daar verdwaald is. Maar dat is niet zo. Wel zal duidelijk zijn, dat die enkeling het er niet gemakkelijk zal hebben. Maar wie weet of een bijbels geluid toch nog niet grote gevolgen kan hebben? Ondanks de "veranderende verhoudingen" en de ontrouw van de kerken. God geve het!

P. den Butter.

Bovendien had hij geen geld om de studiekosten te betalen. Riekel probeerde er onderuit te komen.

Nu kreeg hij te maken met tegenslag. Zijn klanten winkelden elders. Alles werd hem bij de handen afgebroken. Mevrouw Riekel werd ziek. En op één middag moesten er zelfs vier kinderen naar het ziekenhuis gebracht worden. Dit heeft ertoe mogen leiden, dat hij boog voor de Heere en zich onvoorwaardelijk aan Hem overgaf. Het verdroef hem, dat hij zo onwillig geweest was. De Heere wees hem op de woorden: "Zie het Lam Gods Dat de zonde der wereld wegneemt." Dit was een hartsterkende troost voor hem.

Studietijd

Uiteraard zag hij tegen het admissie-examen erg op, met name tegen "wetenschappelijke" vragen. In het curatorium zaten onder anderen de predikanten J.W. Geels en H. Janssen. Wat ze echter van Riekel te horen kregen moet ontroerend geweest zijn. Ds. Janssen verklaarde: "We hebben een geestelijk bad gehad."

Johannes Riekel werd nu ingeschreven als student aan de Theologische School. Het gezin verkeerde dikwijls in heel grote financiële zorgen. Op maandagochtend moest hij naar de Theologische School. Geld was er niet. Zijn vrouw zei: Ja, jij gaat maar weer naar de School. Maar ik blijf hier achter met het gezin. Hoe moet dat?

Riekel kreeg het door deze opmerking zeer benauwd. Hij kroop in een klein schuurtje en daar heeft hij de Heere zijn nood bekend gemaakt. Hij ging terug naar zijn vrouw en zei: "Vrouw, we gaan aan tafel." Ze gingen het karig maal nuttigen. En terwijl ze aan tafel zaten, kwam er een ouderling uit Dordrecht. Hij zei: "Meneer Riekel, we hebben besloten u wat geld te brengen." De ontroerde Riekel zei: "Vrouweer zij roepen zal Ik antwoorden. Toen ik in het schuurtje worstelde met God, was deze ouderling al onderweg."

Aan de Theologische School heeft Riekel zes jaar ijverig gestudeerd. In het jaar 1915 slaagde hij voor het kandidaatsexamen en werd beroepbaar gesteld.

Veenendaal

Nadat de broeders van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Veenendaal enkele preken van hem hadden beluisterd, brachten zij een beroep op hem uit. Riekel schreef, dat hij het beroep aannam en vroeg of docent De Bruin hem mocht bevestigen. Bovendien

Ds. J.A. Riekel 1869-1949 (1)

We komen nu bij de boeiende figuur van dominee Riekel. Zijn ouders behoorden tot de Roomse Kerk en woonden in Groningen. Op 30 juli 1869 werd er een zoon geboren, die de naam Johannes Adamus ontving. Deze Johannes leefde naar het goedgevoelen van zijn eigen hart. Voor een Goddelijk gericht behoefde hij niet bang te zijn. De biecht garandeerde hem immers volkomen vergeving van zonden!

Hij werd van beroep loodgieter. 's Zondags liep hij met zijn gereedschap-kistje en hij zong een hymne. Op een keer zei iemand tegen hem: "Als je meent wat je zingt, dan ga je meteen naar huis. Dan ga je niet 's zondags werken." Riekel zei: "Maar ik meen het!"

Zijn militaire dienstdienst bracht Johannes door in Den Haag. Daar ontmoette hij een protestants meisje: Antje ter Burg. Hij meende dat hij dit meisje hebben moest. Antje zei: "Alles goed en wel, maar ik word niet Rooms." Riekel zei: "Dan word ik protestant." Zo is het gebeurd. Riekel vertelde er zelf van: "Nu had ik een ander pakje aan, maar ik diende nog dezelfde koning."

Bekering

Toch is dat meisjes (later zijn vrouw) door haar standvastigheid het middel geweest tot zijn bekering, hoewel zij zelf de Heere nog niet kende. Jaren later mocht Ds. Riekel omgekeerd het middel zijn voor haar bekering. Op 18 september van het jaar 1895 traden ze in het huwelijk en vestigden zich in Den Haag, waar ze een ijzerwinkel begonnen.

De Heere werkte door in het leven van Johannes Riekel. Zelf uit de dienst van de zonde tot God bekeerd, verlangde hij Gods Woord te mogen verkondigen. Maar hij sprak nog met niemand over dit geheim. Hij had alleen de lessen op de lagere school gevolgd. Het zat er niet in, dat hij ooit predikant zou kunnen worden. Op een keer werd hij bepaald bij Habakuk 1:5b - "Ik werk een werk in ulieder dagen, hetwelk gij niet geloven zult, als het verteld zal worden." Dit was een bemoediging voor hem.

De Heere riep hem krachtadig tot het ambt met de woorden: "Weidt de kudde Gods" 1 Petr. 5:2a. Zijn roeping was duidelijk, maar er rezen vele bezwaren. Hij was gehuwd en inmiddels vader van zes kinderen.

vroeg hij of hij in plaats van vijf, zes vrije zondagen kon krijgen. De kerkeraad stemde daarin toe. Het tractement werd vastgesteld op f 72,- per maand. Er kon voordelig een pastorie voor het domineesgezin gehuurd worden. Op hervormingsdag, zondag 31 oktober 1915 leidde docent De Bruin hem tot zijn ambtswerk in met een preek over de tekstwoorden: "Weidt de kudde Gods." De bevestiger sprak over het werk van de herder in de gemeente. Het trof Riekkel, dat de tekst van de bevestigingspreek dezelfde was waarmee de Heere hem geroepen had. 's Avonds deed kandidaat Riekkel zijn intrede met een preek over 1 Kor. 1:23a - "Doch wij prediken Christus, de Gekruisigde." Slotzang was:

Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen;

Men loov' Hem vroeg en spâ;

De wereld hoor', en volg' mijn zangen,

Met Amen, Amen, na.

Het kerkgebouw stond aan 't Zand. Er is nog een fraaie foto van. In die tijd moesten ze allemaal te voet naar de kerk. De viering van het heilig Avondmaal werd uitgesteld totdat de predikant de gemeente was doorgeeweest, zodat hij enigszins de mensen had leren kennen.

In de zomer van 1916 volgde Riekkel ook nog spraakles. Hij was pastoraal bewogen en zocht de mensen op. Met een broeder die zondagsarbeid verrichtte bij de P.T.T. werd gesproken. De predikant vertelde hem enkele voorbeelden uit zijn eigen leven tot lering.

De kerkeraad had geen vrijmoedigheid een overigens meelevende mevrouw als lid aan te nemen. De broeders vonden het beter dat zij eerst de "lidmatencatechisatie" ging volgen, hetgeen ze in overweging nam.

De kerkeraad gaf Ds. Riekkel toestemming zesmaal per jaar gebruik te maken van een rijtuig dat gehuurd moest worden op kosten van de kerk. Als hij een zondag ergens elders preekte, las men preken van Smytegelt of Hellenbroek. Op 31 oktober werd een hervormingspreek gehouden.

Op de kerkeraadsvergadering van november 1917 werd met algemene stemmen besloten dominee honderd gulden duurtetoeslag te geven. Het was immers de tijd van de Eerste Wereldoorlog. In maart 1918 werd het tractement van de predikant op negentig gulden gebracht. In januari 1919 werd het f 110,-.

In augustus 1919 achtte Riekkel het

noodzakelijk, dat de kerkeraad uitgebreid werd. Zelf kon hij onmogelijk alles nalopen. De ouderlingen moesten twee aan twee de gemeente in en zo het opzicht over de gemeente uitoefenen. De kerkeraad deelde dit gevoelen. Het gebeurde soms dat hij bij een ernstig ziek kind knielde en vroeg: "Zullen wij samen bidden?" De gemeente telde in die tijd ongeveer 370 leden. Ook waren er in die jaren reeds bouwplannen voor een nieuwe kerk met pastorie. Riekkel stimuleerde de oprichting van een Jongelingsvereniging. In maart 1920 kon er in Wageningen een "station" opgericht worden. Op de zondag werden er twee diensten gehouden en preken van oudvaders gelezen. De opkomst was goed. Door de week kwam er af en toe een predikant een avonddienst verzorgen.

Voor de jeugd

Preken

"Predik het woord"

2 Tim. 4:2a

Beste vrienden,

Hier zijn we weer. 14 Dagen zijn gauw voorbij. En dan moet er weer een stukje zijn voor Bewaar het Pand. We weten dat er door velen naar wordt uitgezien. Wat zouden we nu weer te horen, te lezen krijgen? Ik kan zulk een reactie wel begrijpen. Het is voor mij ook steeds weer een vraag: Wat moet ik nu weer schrijven? We hebben al zo veel geschreven. Het gevaar bestaat dan, dat je wel eens in herhaling valt. Op zichzelf is dat natuurlijk niet verkeerd. Paulus heeft dat ook gedaan. Hij zegt ergens: Hetzelfde aan u te schrijven, is mij niet verdrietig en het is ulieden zeker. Laat ik mij daarom ook met die gedachte troosten, dat als ik eens iets twee keer schrijf, het tot zekerheid van de lezers is. Je komt het in de bijbel zelf ook tegen, dat er dingen zijn die dubbel worden vermeld. De bijbel is het woord van God. En als God het nodig gekeurd heeft om dingen twee maal en nog meer te laten optekenen, dan is dat niet voor niets gebeurd. God laat de dingen meerdere malen horen, opdat men des te zekerder zou zijn, van wat Hij zegt.

We gaan daarom maar verder op de ingeslagen weg.

"Predik het woord". Predik de Logos. Predik de Christus. Dit zullen voor de

Beroep

In mei 1920 ontving Riekkel een beroep van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Zaandam. Daar was een meise dat bad, of hij het beroep mocht aannemen én of hij het middel mocht zijn voor haar bekering. Beide gebeden zijn verhoord. Hij nam het beroep inderdaad aan. Op de kerkeraad vroeg hij aan ieder, of hij "in broederliefde" afscheid kon nemen. Allen zeiden: Ja! Zondagavond 18 juli nam hij afscheid van Veenendaal met de woorden uit 1 Petr. 5:10 - "De God nu aller genade, Die ons geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus, nadat wij een weinig tijds zullen geleden hebben, Dezelve volmake, bevestige, versterke en fundere ulieden." In de vakante tijd las men in Veenendaal catechismuspreken van onder anderen Bernardus Smytegelt.

Zuidland, H. van der Ham

geregelde lezers wel bekende woorden zijn. Het gaat in het woord altijd over de Christus. Die moet verkondigd worden. Dat moet overal gebeuren. Dat moet met kracht gebeuren. God wil dat. En daarom gebeurt het ook. Alle tegenstand ten spijt. Want er is er één die dat niet wil. Dat is de duivel. Die zoekt de verkondiging van het woord steeds te verhinderen. Doch dat is hem nog nooit gelukt. Het zal hem ook nooit lukken.

Als het in het woord over de Christus gaat, dan is daar veel over te zeggen. Je komt daar nooit over uitgesproken. Paulus, die aan Timotheüs geschreven heeft: "Predik het woord", heeft nooit anders geweten dan "Jezus Christus en Die gekruist". Hij had dus eigenlijk altijd maar één onderwerp, één thema: "Jezus Christus en Die gekruist". Ik kan dat wel begrijpen. Want Hij is de Schoonste onder de mensenkinderen, op Wiens lippen genade is uitgestort. En daar moeten wij het allemaal van hebben. Namelijk van genade! Genade, is een bekend woord. Het wordt iedere keer weer gebruikt. Het wordt gepredikt. Hoe menigmaal hebben jullie het woord "genade" al niet gehoord? Hoe menigmaal heb je dat woord al niet gebruikt? Er om gevraagd?

Doch de grote vraag is, of het ook is gemeend. Want de tollenaar naspreken

is niet zo moeilijk. Dat kan de fari-zeeër ook. Ik geloof zelfs dat de fari-zeeër menigmaal de woorden van de tollenaar gebruikt. Want het klinkt goed gereformeerd. Doch of de gebruiker van het woord "genade" ook "goed gereformeerd" is, is een andere vraag. Want het moet echt gemeend zijn. En wanneer is het echt gemeend? Als men namelijk zijn doodsvonnis heeft aanvaard. En dat doet men niet zo gauw. Laten we ten deze eerlijk zijn. Bij de tollenaar was het gemeend. Hij kende zichzelf als een zondaar. Hij wist: De ziel die zondigt, die moet sterven. Mogelijk zeggen jullie: Dat weten wij ook. Daar zijn wij bij opgevoed. Dat is goed natuurlijk. Doch al ben je er bij opgevoed, dan wil dat nog niet zeggen, dat het z.g.n. vragen om "genade" uit het hart voortkomt. Want als het uit het hart voortkomt, dan is men het er mee eens, als men voor eeuwig verstoten zou worden. Dan is er geen uitweg meer. Dan houden alle verontschuldigen op. En daar zitten we vol van. We vragen dan wel om genade, doch hebben helemaal geen genade nodig. We zijn er zelfs een vijand van. Want van genade te moeten leven, is geen eervolle zaak.

Stel je voor, dat iemand op aarde door een rechter tot de dood zou zijn veroordeeld, vanwege moorden die hij zou hebben verricht. De misdadiger heeft het eerlijk moeten bekennen. De wet is hard. Het recht is onverbidde-lijk. Als zulk een mens, tot de dood veroordeeld zijnde, vrijgesproken zou worden, dan kan hij toch moeilijk met een vooruit gestoken borst door het leven gaan, als een mens die niets gedaan heeft. Hij zal zich toch beschuldigd gevoelen en het een wonder achten, dat hij nog leven mag.

Zo is het nu ook geestelijk. De ziel, die zondigt die moet sterven. Het recht vereist dat. God is rechtvaardig. Hij kan van Zijn recht recht afstand doen. Dan zou Hij op moeten houden God te zijn. En dat is niet mogelijk. Hij zou dan Zichzelf moeten verloochenen. Wanneer men met deze werkelijkheden te doen krijgt, dan rijst de vraag in het hart: "Hoe kom ik ooit met God in een verzoende betrekking?" En dan zo, dat het recht van God er geen schade bij lijdt. Want God heeft het recht lief. En die God liefkrijgt, die krijgt ook het recht lief. Ja, hij krijgt het recht van God meer lief, dan zijn eigen zaligheid. Hij zou dan nog liever verloren gaan, dan dat hij buiten het recht van God om, zalig zou worden. Niet omdat verloren gaan een lieve zaak

zou zijn. In tegendeel. Het is het meest verschrikkelijke dat zich denken laat. Want dan zou men eeuwig buiten God moeten verkeren. Eeuwig daar moeten zijn, waar men niet anders doet, dan God lasteren, tot in alle eeuwigheid. En dat kan zulk een mens, waar de liefde Gods in het hart is uitgestort, onmogelijk. Hij zou dan zelfs in de hel God nog groot maken. Want die God, Die hem naar recht veroordelen moet, is toch al zijn liefde waardig. Dit zijn zaken, waar men niet zo veel van hoort. Men is tegenwoordig heel gauw klaar. Doch het gaat allemaal buiten het recht om, en het wonder van "uit genade" zalig worden, is nooit beleefd.

Let wel, het wonder beleven en het wonder bespreken, is een groot verschil. Men kan een boek vol schrijven over armoede, terwijl men een groot kapitaal op de bank heeft staan. Wat men over armoede schrijft is waar. Het kan zelfs wel op een zodanige wijze gebeuren, dat bij het lezen, een ander de tranen over de wangen biggelen. Doch de schrijver zelf, weet in het minst niet wat armoede is. Doch als men werkelijk arm is, dan kan men er geen boek over schrijven, doch men beleeft het wel. Men gaat er onder gebukt. Men is echt "nooddruftig". Men heeft aan alles gebrek. Men moet van gegeven goed leven. Men heeft niets verdiend. En om te leven moet men bedelen. Het wordt dan een wonder als men wat krijgt.

Zo is het nu ook geestelijk. De ware armen, die alleen maar schuld hebben, die zij zelf nooit betalen kunnen, zijn geestelijke bedelaars. Het zijn de "ware" bidders. Mensen kunnen hen niet helpen. Zij hebben met God te doen. Bij Hem staan zij in de schuld. En dat is niet vanwege allerlei omstandigheden, zoals dat in natuurlijk opzicht het geval kan zijn. Want in natuurlijk opzicht kan men in de schuld geraken zonder dat men er eigenlijk iets aan kan doen. Het heeft dan in het leven tegen gezeten. Armoede is dan geen schande, wel lastig. Doch als men met God te doen krijgt, is armoede niet alleen lastig, maar ook schande. Grote schande. Want het is allemaal eigen schuld. Men is rijk geweest. God heeft de mens goed geschapen. Rijk bedeed. Doch hij heeft er alles doorgebracht. Hij heeft zichzelf van alle gaven om God te dienen, beroofd. Hij kan het nooit meer goed maken. Hij kan de schuld alleen nog maar groter maken. Hoe kan hij daar ooit nog van verlost

worden? Daar is dan voor zulk een des doods schuldig mens, nog maar één mogelijkheid: Ik zal mijn Rechter om genade bidden. Hoe hem dat ooit gegeven zal kunnen worden, is voor hem een verborgenheid. Al heeft hij heel zijn leven over "Jezus" horen preken, hij kent Hem toch niet. Namelijk als zijn Borg en Zaligmaker. Dat moet hem worden geopenbaard. En dat wil God nu doen door Zijn woord. Daarom: "Predik het woord". Jullie begrijpen, daar is nog meer over te zeggen. D.V. Een volgende keer. Jullie aller vriend

Ds. H.C. v.d. Ent.

Actie voor vrijlating van Chinese christenen

De VCVN-NEDERLAND, de Vereniging van Christenen tegen Vervolging en Marteling, voerde van januari tot maart 1995 actie "voor de vrijlating van negen Vietnamese christenen die vanwege hun geloof gevangen zitten. Er werden 6.405 handtekeningen verzameld.

Thans is de VCVN een actie gestart voor zes Chinese christenen. Vijf ervan behoren tot de Jezus Familie, een christelijke gemeenschap in het dorp Duoyigou in de provincie Shandong. De zesde is een advocaat uit Peking. Yuan Hongbing, die gearresteerd werd op 2 maart 1994, terwijl hij deze christenen alleen verdedigde. Er zitten ook nog ca. 25 andere christenen uit hetzelfde dorp gevangen waarvan de namen niet bekend zijn.

De christenen uit Duoyigou zijn de voorganger Zheng Yunsu, die gearresteerd werd op 22 mei 1992, en zijn vier zonen, Zheng Jipin, Zheng Jike, Zheng Jie en Zheng Jiyong, die gearresteerd werden in juni 1992. Amnesty International kwam na onderzoek tot de conclusie dat ze allen gewetensvervolgden zijn die op vreedzame wijze gebruik maakten van hun recht op vrijheid van godsdienst.

De VCVN-NEDERLAND acht het van groot belang dat naast het verzamelen van handtekeningen onder het verzoek om vrijlating ook zoveel mogelijk brieven naar de Chinese autoriteiten gestuurd worden waarin een verzoek gedaan wordt om vrijlating van deze zes gevangen zittende christenen.

De ervaring leert dat acties vaak als

gevolg hebben dat vervolgd worden vrijgelaten. Een handtekeningenlijst en een voorbeeldbrief kunnen aangevraagd worden bij VCVN-NEDERLAND, Postbus 451, 3800 AL Amersfoort of telefonisch via: 038-225041 of 01820-82608 of 01840-13946.

Landelijke Vrijwilligersdag

Stichting Schuilplaats organiseert ter gelegenheid van haar derde lustrum op D.V. dinsdag 16 mei 1995 een toerustingsdag voor vrijwilligers, betrokken bij of met belangstelling voor de terminale thuiszorg.

Thema is:

"Als lijden langer duurt".

Sprekers:

Ds. J.J. Poort, "als lijden langer duurt" gezien vanuit de beleving van de hulpvragen.

Ds. H.W. Riphagen, "als lijden langer duurt" gezien vanuit de zorgverlener.

Forumbespreking met de sprekers en de heer G. van Brenk, directeur Stichting Schuilplaats.

Deze vrijwilligersdag wordt gehouden te Veenendaal van 10.-15.15 uur.

Aanmelding door middel van f 15,-, incl. lunch, over te maken op postrekening 4097961 t.n.v. Terminale Thuiszorg, Postbus 7, 3900 AA Veenendaal. Voor meer informatie telefoon: 08385-26123.

Boekbesprekingen

J. Kamphuis, dr. W. van 't Spijker, dr. C. Trimp, dr. W.H. Velema, **Hoe staan wij ervoor?** Actualiteit van het gereformeerde belijden, 180 blz., f 29,95, Uitgeverij de Vuurbaak, Barneveld.

De zaak waarvoor de auteurs willen staan is de gereformeerde belijdenis. Na een inleiding komt het volgende aan de orde: De ontwikkeling van de gereformeerde theologie. De optie vanuit Kampen. De ontwikkeling van de gereformeerde theologie. De optie vanuit Apeldoorn. "Taal van thuis", door J. Kamphuis. "Schepping en verlossing", door dr. W.H. Velema. "Heilige Geest en Heilige Schrift", door dr. C. Trimp. "Verkiezing en kerk", door dr. W. van 't Spijker. De auteurs willen de blijvende actualiteit van het gereformeerde belijden in het licht stellen. Ons trof wat prof. Velema schrijft op blz. 78 over de komende

heerlijkheid: "Het is opvallend dat juist in verband met deze heerlijkheid niet alleen over God, maar ook over het Lam wordt gesproken. Dat het Lam de lamp van het nieuwe Jeruzalem is, betekent dat de heerlijkheid Gods christologisch bepaald is en beleefd wordt. We zullen hierop nog dieper moeten ingaan. Nu zij alleen gezegd, dat de christologische bepaaldheid van de heerlijkheid in het nieuwe Jeruzalem een punt van verschil is met de aanwezigheid en de beleving van Gods heerlijkheid in het paradijs."

Prof. C. Trimp neemt in zijn bijdrage duidelijk stelling tegen H.M. Kuitert die geschreven heeft "Alles wat wij over boven zeggen komt van beneden." Prof. Trimp schrijft: "Eerder is het omgekeerde waar: alles wat wij hier beneden mogen zeggen over de levende God, komt van boven." Er zouden meer waardevolle dingen te noemen zijn. Ook hebben wij wat vraagtekens gezet. Wie het boek bestudeert krijgt materiaal aangereikt om afwijkende opvattingen te weerleggen vanuit het gereformeerde belijden.

Drs. J.M. van Ganswijk en Ds. W.H. van Kooten, **Chronisch ziek zijn**, 112 blz., f 19,95, uitgeverij J.J. Groen en Zoon, Leiden.

Het lezenswaardige boekje verscheen in de serie "Praktisch en pastoraal". Het wil een christelijke handreiking zijn bij zorg, ziekte en verdriet. Drs. J.M. van Ganswijk studeerde geneeskunde aan de Rijksuniversiteit Utrecht en is thans verpleeghuisarts in een gecombineerd verpleeghuis voor somatisch zieken en psycho-geriatrie patiënten. Vanuit haar vakgebied gaat zij in op medische aspecten. Zij schrijft over o.a. suikerziekte, beroerte, hart- en vaatziekten; ouderdomsziekten zoals dementie, maar ook depressie en kanker worden aan de orde gesteld. Ds. W.H. van Kooten is emeritus-predikant te Ridderkerk en was werkzaam als pastor in een verpleeghuis. Hij neemt in dit boek de pastorale vragen voor zijn rekening. Velen krijgen met chronisch ziek zijn te maken in familie- en kennissenkring. Het valt aan te bevelen van de inhoud van dit boek kennis te nemen. Achterin vinden we een literatuurlijst en adressen die de bruikbaarheid verhogen.

Bij Elspeet t.h. 4 pers. houten stacaravan met w.c. en douche op rustig car.park.
Billijke prijs. Nog vrij voor 1/7 en na 19/8.

Inl. tel. 08385-25892

**Bemiddeling
Kraam- en
Gezinszorg
Meijer (B.K.G.M.)**

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

**Bemiddeling Kraam-
en Gezinszorg Meijer**

Telefoon 02943-1145, mevr. J. Meijer.

KRAAMZORG

**GEZINSZORG
BKG**

De Stichting Bureau Kraam- en Gezinshulp bemiddelt tussen hulpaanvragers en zelfstandige gediplomeerde verzorgenden.

Voor uw hulpaanvraag en/of inlichtingen kunt u bellen:

08385-27799

Voor kraamhulp graag tijdig bellen!

**VOOR BIJBELS
IN STATENVERTALING**

Grote zakbijbel met Psalmen en Formulieren.
Afmetingen 10,6 x 15,9 cm, zwart, met goudopdruk en leeslinten.

H1-20 f 59,50
kunstleer, kleursnee

H1-21 f 62,00
idem, met landkaartjes

H4-21 f 133,50
leer, goudsnee, duimgrepen, met landkaartjes

H5-21 f 162,00
leer, goudsnee, duimgrepen, ritssluiting, met landkaartjes

**Zoekt u een
passend ge-
schenk voor
belijdenis?**

oooooooooooooooo

Kleine zakbijbel met Psalmen en Formulieren.
Afmetingen 8,7 x 12,2 cm, zwart, met goudopdruk en leeslinten.

D1-20 f 48,50
kunstleer, kleursnee

D1-21 f 51,00
idem, met landkaartjes

D3-20 f 85,00
kunstleer, kleursnee, duimgrepen

D5-21 f 140,50
leer, goudsnee, duimgrepen, ritssluiting, met landkaartjes

**Datheen:
D1-21d f 51,00**
kunstleer, kleursnee, met landkaartjes

In de boekhandel verkrijgbaar en in onze bijbeldepots. Een uitgebreide folder wordt u op verzoek toegezonden. Bestellingen zonder postzegel naar:

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING

Antwoordnr. 2809, 4140 WB Leerdam, tel. 03451-10155